

Tweede Kamer
DER STATEN-GENERAAL

JAARRAPPORTAGE

Regeling Grote Projecten 2022

1 mei 2023 | Dienst Analyse en Onderzoek | Commissie Rijksuitgaven

Grote Projecten 2022*

7
grote projecten

€ 24,2 mld
totale budgetwaarde

1
grote project beëindigd:
HSL-Zuid (€ 7,3 mld)
op 10 maart 2022

* volgens [Regeling Grote Projecten](#)

I&W

HWPB2
ERTMS
PHS

€ 10,7 mld
budgetwaarde

Defensie

deelproject Boxer
Onderzeeboten
GrIT
F-35

€ 13,5 mld
budgetwaarde

Rapporteurs

5
rapporteurs

1
rapporteur bij PHS

4
rapporteurs:
2 bij Onderzeeboten
2 bij GrIT

Voortgangs- en accountants-rapporten

8
voortgangsrapporten
ontvangen

4
accountantsrapporten
ontvangen

1/6
voortgangsrapporten
op tijd ingediend

1/3
accountantsrapporten
op tijd ingediend

2/2
voortgangsrapporten
op tijd ingediend

0/1
accountantsrapport
op tijd ingediend

Behandeling rapporten

feitelijke vragen

commissiedebat

**wetgevings-
overleg**

**technische
briefing**

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Grote Projecten in 2022	4
2. Verantwoording in 2022	5 - 10
2.1 Voortgangsrapporten	5
2.2 Accountantsrapporten	7
2.3 Behandeling rapporten grote projecten	9
2.4 Rapporteurs grote projecten in 2022	10
3. Wijzigingen grote projecten in 2022	11
Bijlagen	12 - 14
Bijlage 1. Overzicht budgetwaardes grote projecten	12
Bijlage 2. Overzicht voortgangs- en accountantsrapporten	13
Bijlage 3. Overzicht behandelwijze grote projecten	14

Inleiding

Artikel 21 van de [Regeling Grote Projecten](#) luidt:

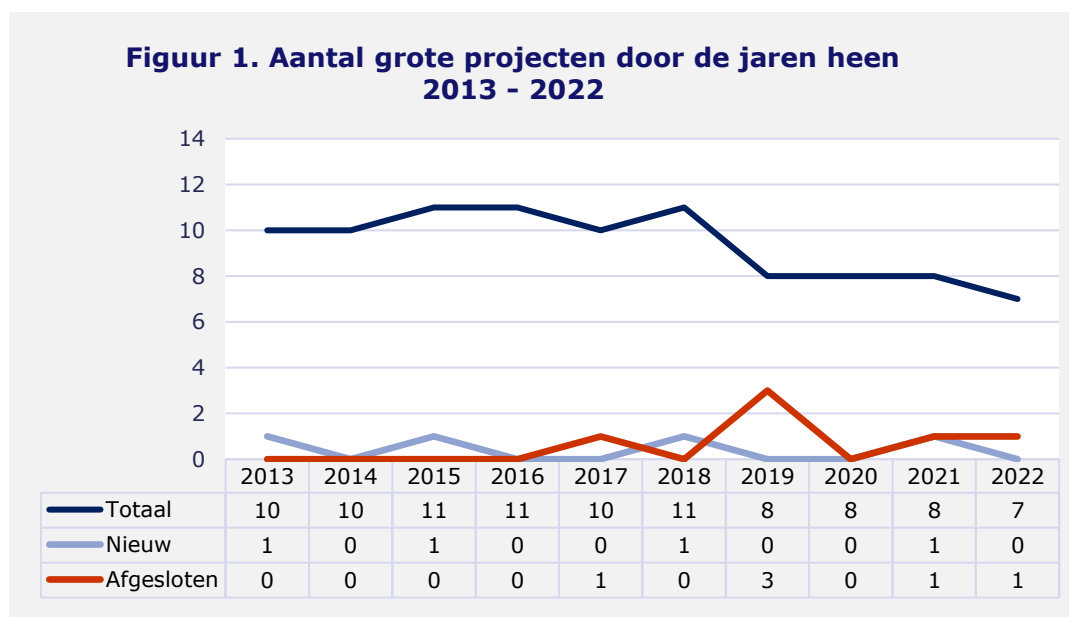
"De commissie voor de Rijksuitgaven brengt jaarlijks op de derde woensdag in mei een verslag uit aan de Tweede Kamer over de werking en toepassing van deze regeling in het voorafgaande kalenderjaar."

In deze jaarrapportage geeft de commissie voor de Rijksuitgaven een overzicht van de werking en toepassing van de regeling over het kalenderjaar 2022. Ook enkele ontwikkelingen die zich na het kalenderjaar 2022 hebben voorgedaan, worden genoemd. Deze aanvullende informatie is actueel tot 1 april 2023.

Dit jaar is de lay-out van de jaarrapportage gewijzigd om een beter overzicht te bieden van de grote projecten. De rapportage bevat nu meer visualisaties en interactieve hyperlinks, die direct verwijzen naar de relevante Kamerstukken.

De jaarrapportages over de kalenderjaren 2008 tot en met 2021 zijn te vinden in de Kamerstukken [26 399](#), nr. 9 t/m 23. In figuur 1 is de ontwikkeling van het aantal grote projecten over de afgelopen 10 jaren zichtbaar.

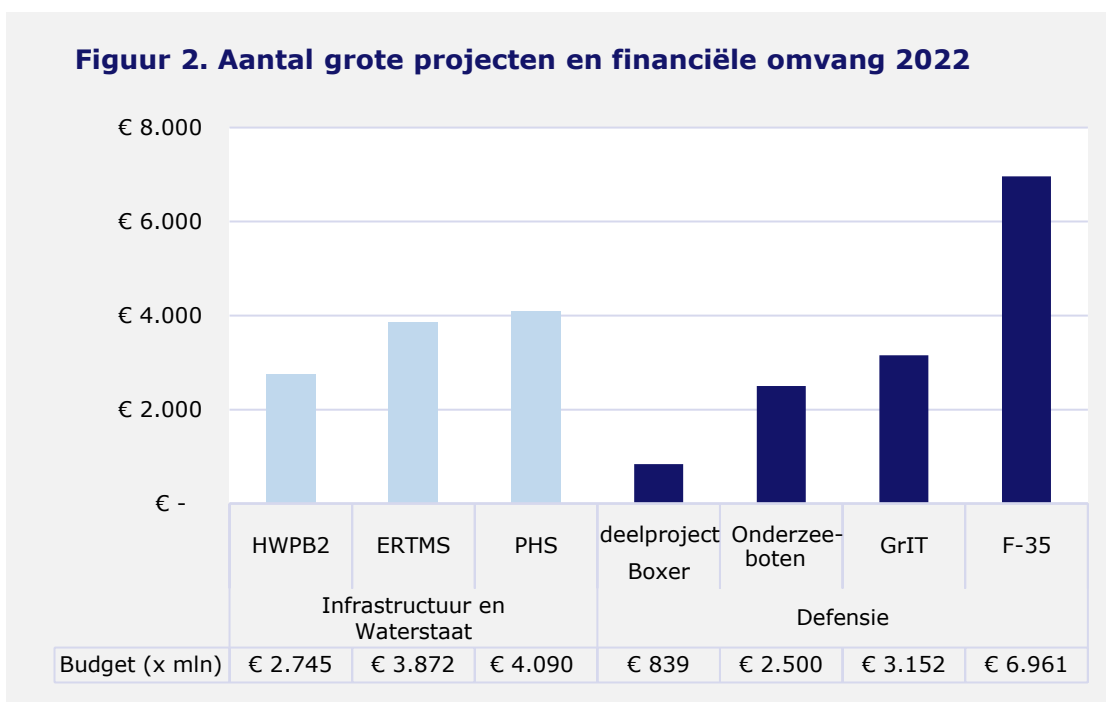
Trend grote projecten

Bron: Parlis, bewerking DAO

1 Grote projecten in 2022

Eind 2021 waren volgens de jaarrapportage grote projecten 2021 (zie Kamerstuk [26399-23](#)) 8 projecten in uitvoering. Op 10 maart 2022 is het groot project HSL Zuid beëindigd. Het project Pantservoertuigen, deelproject Boxer, staat nog gebudgetteerd tot en met 2024. Ultimo 2022 waren er **7 grote projecten** in uitvoering met een totale **budgetwaarde van € 24,2 miljard**.

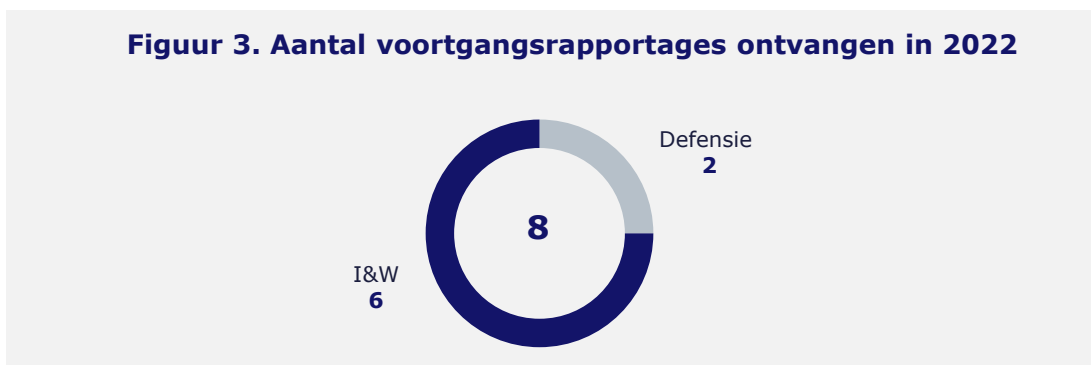

Bron: Parlis, bewerking DAO

Meer informatie over de budgetwaardes van de grote projecten en de hyperlinks naar de onderliggende Kamerstukken zijn te vinden in **bijlage 1**.

2 Verantwoording in 2022

2.1 Voortgangsrapporten

Bron: Parlis, bewerking DAO

Figuur 3 toont dat in 2022 de Tweede Kamer **acht voortgangsrapportages** heeft ontvangen op basis van de Regeling Grote Projecten. Zes daarvan waren afkomstig van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, de overige twee werden ingediend door Defensie.

I&W

Het ministerie van I&W heeft voor alle drie de grote projecten twee voortgangsrapporten ingediend.

Defensie

De twee ontvangen voortgangsrapporten van het ministerie van Defensie zijn voor de twee nieuwe grote projecten **Grensverleggende IT (GrIT) en Onderzeeboten**.

Op 8 februari 2022 heeft de Kamer de uitgangspuntennotitie van het project GrIT ontvangen. Vervolgens heeft Defensie op 29 september 2022 zowel de basisrapportage als het eerste voortgangsrapport ingediend. Wat betreft het grote project Onderzeeboten heeft de Kamer het eerste voortgangsrapport ontvangen op 1 april 2022.

Voor het grote project Pantservoertuigen, **deelproject Boxer**, wordt de Kamer niet meer via een afzonderlijke voortgangsrapportage geïnformeerd. De vaste commissie voor Defensie heeft in februari 2018 besloten af te zien van verdere voortgangsrapporten. De voortgang wordt inzichtelijk gemaakt via het jaarlijkse rapport [Defensie projectenoverzicht \(DPO\)](#).

Op 24 juni 2022 heeft de staatssecretaris van Defensie verzocht om de jaarlijkse voortgangsrapportage voor het project **Verwerving F-35** voortaan vóór 1 november aan te bieden, vanwege wijzigingen in de Amerikaanse verantwoordingsprocessen (zoals te vinden in Kamerstuk [26488-468](#)). In 2022 heeft de Kamer geen voortgangsrapport

ontvangen voor het project F-35 vanwege een verzoek om uitstel van het ministerie van Defensie. In Kamerstuk [26488-472](#) vraagt het ministerie van Defensie om **uitstel tot 31 maart 2023**. De Kamer heeft het voortgangsrapport op 30 maart 2023 ontvangen.

Ontvangst en tijdigheid voortgangsrapportages

Op grond van de Regeling Grote Projecten maken commissie en bewindspersoon afspraken over frequentie en verschijningsstijdstip. De norm volgens de Regeling is: **maximaal drie maanden na de peildatum** van de rapportages.

In figuur 4 is de snelheid weergegeven waarmee de voortgangsrapportages na afloop van de rapportageperiode (peildatum) aan de Tweede Kamer werden aangeboden.

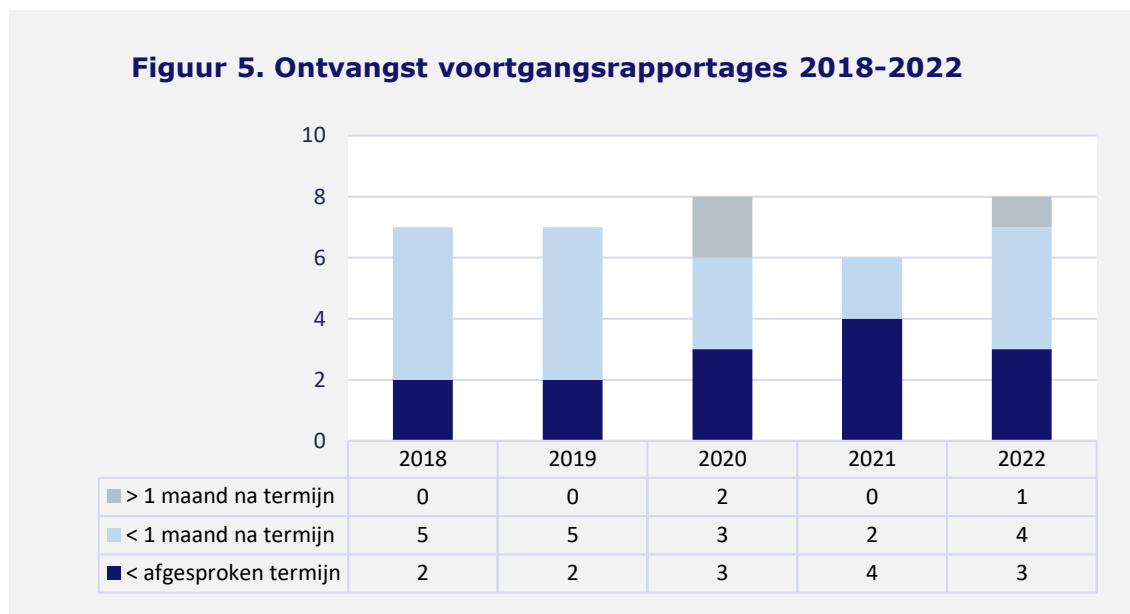
De voortgangsrapportages van I&W zijn vijf van de zes keer niet tijdig ingediend. In één geval, bij het project ERTMS, is het rapport meer dan 1 maand na termijn ingediend.

Figuur 4. Tijdigheid indiening voortgangsrapportages

	I&W						DEF	
	HWPB2		ERTMS		PHS		Onderzee- boten	GrIT
	21e VGR	22e VGR	16e VGR	17e VGR	6e VGR	7e VGR	1e VGR	1e VGR
Peildatum rapport	31-12- 2021	30-6- 2022	31-12- 2021	30-6- 2022	31-12- 2021	30-6- 2022	31-12- 2021	30-6- 2022
JAN								
FEB								
MRT								
APR	4-4- 2022				8-4- 2022		1-4-2022	
MEI			4-5- 2022					
JUN								
JUL								
AUG								
SEP		30-9- 2022						29-9- 2022
OKT				26-10- 2022		11-10- 2022		
NOV								
DEC								

Bron: Parlis, bewerking DAO

In figuur 5 zijn van de afgelopen vijf jaren de indieningstermijnen van de voortgangsrapportages weergegeven. Hieruit blijkt dat het aantal rapporten dat na de afgesproken termijn worden ingediend in 2022 zijn toegenomen ten op zichte van 2021.

Bron: Parlis, bewerking DAO

2.2 Accountantsrapporten

In artikel 13, lid 1, van de Regeling Grote Projecten staat:

"Bij voortgangsrapportages wordt periodiek, op basis van een nader te bepalen frequentie, doch ten minste één maal per jaar, een accountantsrapport gevoegd met een oordeel over de kwaliteit en volledigheid van de financiële en niet-financiële informatie in de voortgangsrapportage en over de beheersing en het beheer van het project".

In lid 4 staat:

"Het accountantsrapport wordt als afzonderlijk document aan de Tweede Kamer gezonden, uiterlijk twee weken na verschijning van de voortgangsrapportage waarop het accountantsrapport betrekking heeft".

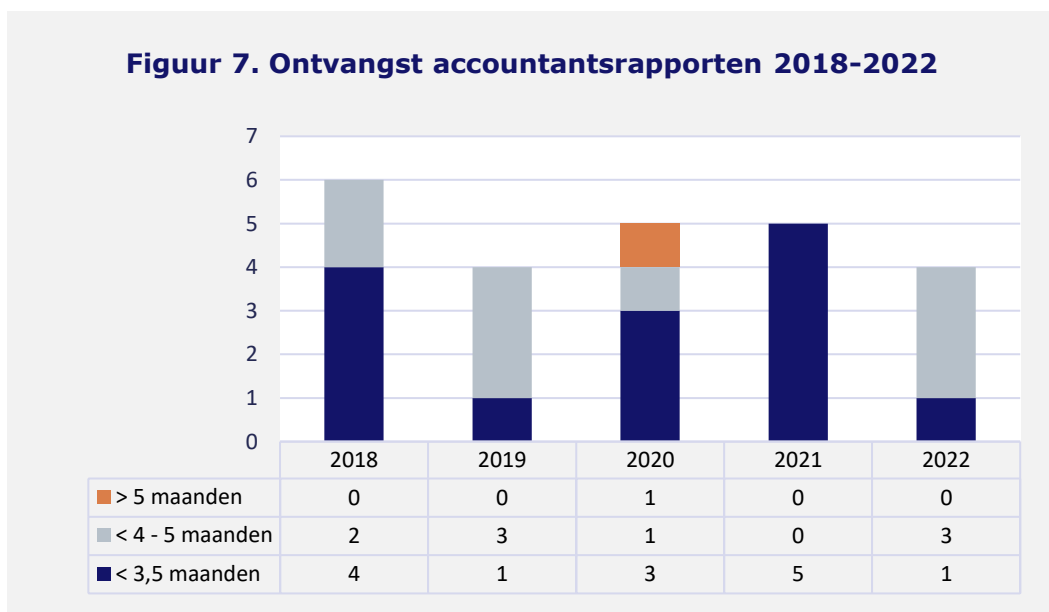
Daarmee is de uiterlijke termijn waarop het accountantsrapport aan de Kamer moet worden aangeboden **3,5 maanden na de verslagperiode**. In 2022 heeft de Tweede Kamer **4 accountantsrapporten** over grote projecten ontvangen. Uit figuur 6 blijkt dat 3 van de 4 accountantsrapporten niet tijdig zijn ingediend.

Figuur 6. Tijdigheid indiening accountantsrapporten

	I&W			DEF
	HWPB2	ERTMS	PHS	Onderzeeboten
Accountantsrapport bij	21e VGR	16e VGR	6e VGR	1e VGR
<i>Peildatum rapport</i>	31-12-2021	31-12-2021	31-12-2021	31-12-2021
JAN				
FEB				
MRT				
APR			8-4-2022	
MEI	25-4-2022	4-5-2022		
JUN				16-5-2022

Bron: Parlis, bewerking DAO

Figuur 7 toont hoe snel de accountantsrapporten in de afgelopen vijf jaren bij de Tweede Kamer zijn ingediend. Dit wordt uitgedrukt in het aantal maanden na de verslagperiode.

Bron: Parlis, bewerking DAO

In **bijlage 2** is meer informatie te vinden over de voortgangsrapportages en de accountantsrapporten. Hierin zijn onder andere de peildata en de hyperlinks naar de onderliggende Kamerstukken opgenomen.

2.3 Behandeling rapporten grote projecten

De commissies kunnen voortgangsrapportages voor kennisgeving aannemen of ze behandelen door feitelijke vragen te stellen en of ze te agenderen voor een overleg. Dit kan zijn een algemeen overleg/commissiedebat, schriftelijk overleg, wetgevingsoverleg of notaoverleg. Ook kunnen zij zich verder laten informeren over de inhoud van het rapport middels een technische briefing.

De rapportages die in 2021 zijn ontvangen zijn in meerderheid behandeld middels commissiedebatten. Over zes van de 8 voortgangsrapportages zijn in 2022 **feitelijke vragen** gesteld. Alle voortgangsrapportages die in 2022 zijn ontvangen zijn geagendeerd voor een **commissiedebat** of een **wetgevingsoverleg**.

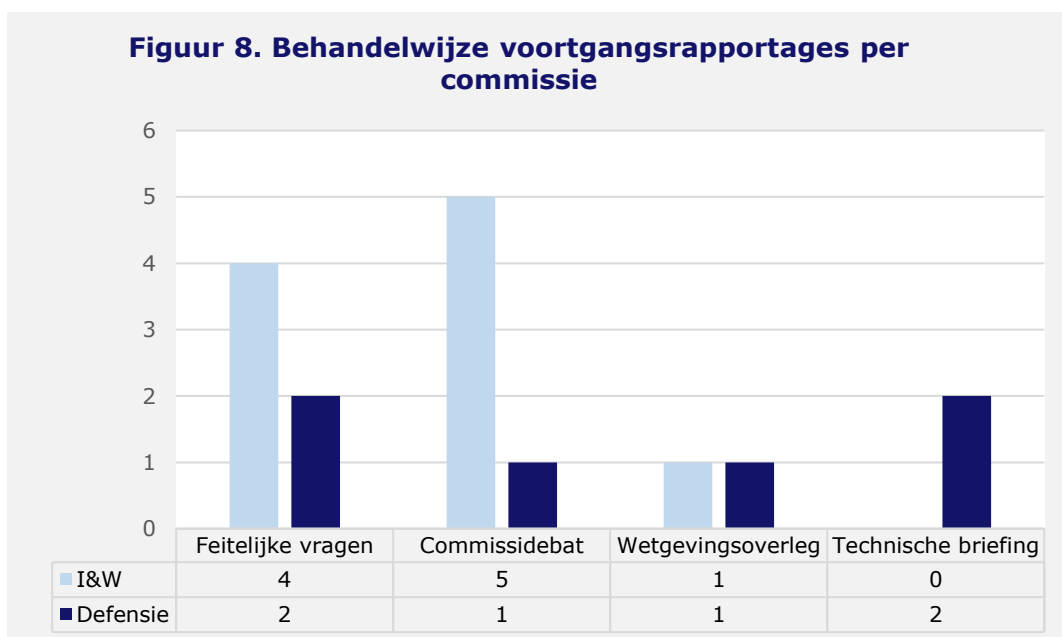
I&W

De voortgangsrapporten van projecten European Railway Traffic Management System (ERTMS) en Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (PHS) zijn gezamenlijk behandeld in het [commissiedebat Spoor, spoorveiligheid en ERTMS](#) op 9 juni 2022 en in het [commissiedebat Spoor](#) op 15 december 2022.

Defensie

De eerste voortgangsrapportage en basisrapportage van het project Onderzeeboten van Defensie zijn grondig behandeld, middels feitelijke vragenronde, twee **technische briefings** en een commissiedebat.

In figuur 8 is de behandeling van de voortgangsrapporten (en accountantsrapporten) uitgesplitst per commissie.

Bron: Parlis, bewerking DAO

In **bijlage 3** van deze rapportage staat een overzicht van de behandeling per rapportage.

2.4 Rapporteurs grote projecten in 2022

Grote project	Rapporteurs	Rapporteurs per fractie										
HWBP2 Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma	(Geen)	<table border="1"> <caption>Rapporteurs per fractie</caption> <thead> <tr> <th>Fractie</th> <th>Aantal rapporteurs</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>VVD</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>D66</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>PVV</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>SGP</td> <td>1</td> </tr> </tbody> </table>	Fractie	Aantal rapporteurs	VVD	2	D66	1	PVV	1	SGP	1
Fractie	Aantal rapporteurs											
VVD	2											
D66	1											
PVV	1											
SGP	1											
ERTMS European Railway Traffic Management System	(Geen)											
PHS Programma Hoogfrequent Spoorvervoer	 Van Ginneken (D66)											
deelproject Boxer	(Geen)											
Onderzeeboten	 Stoffer (SGP)	 Valstar (VVD)										
GrIT Grensverleggende IT	 Van Weerdenburg (PVV)	 Valstar (VVD)										
F-35	(Geen)											

3 Wijzigingen grote projecten in 2022

In 2022 is de status van enkele grote projecten veranderd. De wijzigingen zijn hieronder beschreven. Ook ontwikkelingen die zich na de rapportageperiode (het kalenderjaar 2022) hebben voorgedaan komen aan bod. Onderstaande informatie is actueel tot en met 1 april 2023.

Commissie Infrastructuur en Waterstaat (I&W)

Beëindiging van het project HSL-Zuid

De commissie voor Infrastructuur en Waterstaat heeft op 10 maart 2022 aan de Tweede Kamer voorgesteld de grootprojectstatus van het project HSL-Zuid te beëindigen (Kamerstuk [22026-520](#)). De Kamer heeft hier op 15 maart 2022 mee ingestemd.

Commissie Defensie

Pantservoertuigen

Het Defensie Projectenoverzicht (DPO) 2022 geeft aan dat er voor het grote project Pantservoertuigen, deelproject Boxer, uitgaven zijn gepland tot en met 2024. Deze plannen kunnen veranderen op basis van verschillende factoren, zoals politieke beslissingen, budgetten, en veranderende behoeften en prioriteiten binnen Defensie.

Verwerving F-35

Verder heeft op 24 juni 2022 de staatssecretaris van Defensie het verzoek gedaan om de jaarlijkse voortgangsrapportages voor het project Verwerving F-35 voortaan op uiterlijk 1 november aan te bieden vanwege wijzigingen in de Amerikaanse verantwoordingsprocessen (Kamerstuk [26488-468](#)). Ook is er op 18 oktober 2022 uitstel gevraagd tot uiterlijk 31 maart 2023 (Kamerstuk [26488-472](#)). Op 30 maart 2023 heeft Defensie de drieëntwintigste voortgangsrapportage voor project Verwerving F-35 ingediend.

Er zijn **twee incidentele suppletoire begrotingen** (ISB's) ingediend bij de begroting van Defensie en defensiematerieelbegrotingsfonds voor het jaar 2022. De ISB's hadden betrekking op het grote project Verwerving F-35 voor versnelling aanschaf militair materieel F-35 en MQ-9 (Kamerstukken [36143](#) en [36144](#)).

Voor ISB 36144 zijn **twee moties** ingediend door de Kamerleden Van Dijk (SP) en Fritsma (PVV). Het lid Van Dijk stelde in zijn motie (Kamerstuk [36144-4](#)) voor de aanschaf van F-35's en Reaperdrones via de reguliere begroting te behandelen. Het lid Fritsma stelde in zijn motie (Kamerstuk [36144-5](#)) voor af te zien van de voorgenomen aankoop van zes extra F-35-vliegtuigen. Beide moties zijn verworpen.

Grensverleggende IT (GrIT)

De commissie Defensie heeft in het voorjaar van 2022 besloten het lid Valstar (VVD), als opvolger van Van Wijngaarden, te benoemen tot rapporteur.

Bijlagen

Bijlage 1. Overzicht budgetwaardes grote projecten

Tabellen 1 en 2 bieden een overzicht van de budgetten van de grote projecten in 2022. Voor de budgetwaardes is uitgegaan van de meest actuele peildatum, zoals vermeld in de (voortgangs)rapportages.

Het grote **project Pantservoertuigen** omvat drie deelprojecten, namelijk de aanschaf van een klein pantserwielvoertuig (Fennek MRAT/AD), een infanteriegevechtsvoertuig (CV-90) en een groot pantserwielvoertuig (Boxer). De eerste twee deelprojecten zijn reeds afgerond en beoordeeld, waarbij de budgetten zijn vastgesteld.

In tabel 1 wordt alleen het budget voor het **deelproject Boxer** weergegeven. Het deelproject Fennek MRAT/AD, dat een budget van € 197,6 miljoen had, werd in 2011 voltooid na een evaluatie van het project (zie Kamerstuk [26396-90](#) van 29 december 2011). Het deelproject CV-90 werd afgerond na een evaluatie van het project in 2017 (zie Kamerstuk [26396-109](#) van 28 maart 2017).

Voor de financiering van de vervangende **onderzeeboot**capaciteit is een taakstellend levensduurkostenbudget voor investeringen plus exploitatie voor de levensduur van 30 jaar vastgesteld. Gedetailleerde informatie hierover is opgenomen in een vertrouwelijke brief (zie Kamerstuk [34 225, nr. 24](#)). In tabel 1 is voor onderzeeboten vanwege de vertrouwelijke aard van het project een indicatie van de budgetwaarde vermeld.

Tabel 1. Budget per grote project bij Defensie (bedragen x € mln.)

Commissie	Groot Project	Budget	Peildatum	Kamerstuk
DEF	Verwerving F-35	€ 6.961,3	31-12-2022	26488-473
DEF	Pantservoertuigen: deelproject Boxer	€ 838,8	30-06-2022	27830-374
DEF	Onderzeeboten	Meer dan € 2,5 miljard	13-12-2019	34225-24
DEF	GrIT	€ 3.152	30-06-2022	35728-7
Totaal		€ 13.452,1		

Bron: Parlis, bewerking DAO

Tabel 2. Budget per grote project bij Infrastructuur en Waterstaat (bedragen x € mln.)

Commissie	Groot Project	Budget	Peildatum	Kamerstuk
I&W	Hoogwater Beschermingsprogramma (HWBP-2)	€ 2.745	30-06-2022	32698-70
I&W	European Railway Traffic Management System (ERTMS)	€ 3.872	31-12-2022	33652-85
I&W	Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (PHS)	€ 4.090,3	31-12-2022	32404-117
Totaal		€ 10.707,3		
<i>I&W</i>	<i>Hogesnelheidslijn-Zuid (beëindigd)</i>	<i>€ 7,271 miljard</i>	<i>Voorjaarsnota 2020</i>	

Bron: Parlis, bewerking DAO

Bijlage 2. Overzicht voortgangs- en accountantsrapporten

Tabel 3. Aantal ontvangen voortgangs- en accountantsrapporten in 2022

	Kamer dossier	Groot project	Voortgangsrapporten (VGR)	Kamerstuk	Datum ontvangst
I&W	32698	HWPB2	21e VGR	32698-66	4-4-2022
			Accountantsrapport bij 21e VGR	32698-67	25-4-2022
			22e VGR	32698-70	30-9-2022
I&W	33652	ERTMS	16e VGR	33652-84	4-5-2022
			Accountantsrapport bij 16e VGR	33652-84-bijlage	4-5-2022
			17e VGR	33652-85	26-10-2022
I&W	32404	PHS	6e VGR	32404-113	8-4-2022
			Accountantsrapport bij de 6e VGR	32404-113-bijlage	8-4-2022
			7e VGR	32404-115	11-10-2022
DEF	26396	Boxer	Defensie Projectenoverzicht (DPO) 2022		20-09-2022
DEF	34225	Onderzeeboten	1e VGR	34225-35	1-4-2022
			Accountantsrapport	34225-36	16-5-2022
DEF	35728	GrIT	Uitgangspuntennotitie	35728-4	8-2-2022
			Basisrapportage en 1e VGR	35728-7	29-9-2022
DEF	26488	F-35	Mededeling: het jaarlijkse VGR voortaan op uiterlijk 1 november	26488-468	24-6-2022
			Uitstelverzoek VGR tot 31-3-2023	26488-472	18-10-2022

Bron: Parlis, bewerking DAO

Bijlage 3. Overzicht behandelwijze grote projecten

Tabel 4. Overzicht feitelijke vragenrondes en overleggen voor grote projecten in 2022

Project	Document	Ontvangen op	Behandeld op	Behandelwijze	Document behandeling
HWBP2	21e VGR 32698-66	4-4-2022	27-5-2022 7-6-2022	Feitelijke vragen (12) Commissiedebat Water	32698-69
	22e VGR 32698-70	30-9-2022	21-11-2022	Wetgevingsoverleg Water	
ERTMS	16e VGR 33652-84	4-5-2022	9-6-2022	Commissiedebat Spoor, spoorveiligheid en ERTMS	
	17e VGR 33652-85	26-10-2022	13-12-2022 15-12-2022	Feitelijke vragen (20) Commissiedebat Spoor	33652-86
PHS	6e VGR 32404-113	8-4-2022	8-6-2022 9-6-2022	Feitelijke vragen (34) Commissiedebat Spoor, spoorveiligheid en ERTMS	32404-114
	7e VGR 32404-115	11-10-2022	9-12-2022 15-12-2022	Feitelijke vragen (20) Commissiedebat Spoor	32404-116
Onderzee- boten	1e VGR 34225-35	1-4-2022	24-5-2022	Feitelijke vragen (118)	34225-37
			19-4-2022	Technische briefing Defensie	
			2-6-2022	Technische briefing Algemene Rekenkamer	
			29-6-2022	Commissiedebat Materieel Defensie	
GrIT	1e VGR 35728-7	29-9-2022	31-10-2022	Feitelijke vragen (7)	35728-8
			7-11-2022	Wetgevingsoverleg Personeel/ Materieel/ Defensie	

Bron: Parlis, bewerking DAO